

Nieuwsbrief voor de donateurs van de Stichting Vrienden van het Fruitteeltmuseum

Nummer 39, voorjaar 2022

COLOFON

De Slanke Spil is een uitgave van de
Stichting Vrienden van het
Fruitteeltmuseum in Kapelle

Oplage: 320 exemplaren
Bankrekening: NL88RABO0331556790
email St. Vrienden: vriendenvanfm@zeelandnet.nl

Bestuursleden

Bram Jille (voorzitter)
Jan Moerdijk (secretaris)
Ine Overwater (penningmeester)
Eelke de Jong
Dieneke Vermaire

Museum

Adres: Annie MG Schmidtsingel 1
4421 PM Kapelle
Telefoon: 0113-34 49 04
Website: www.fruitteeltmuseum.nl

Redactie Slanke Spil

Cathrien Kole
Ad Kole
Bram Jille
email Slanke Spil: koleburger@zeelandnet.nl

In dit nummer:

Van het bestuur	1
Jaarprogramma 2022	2
Bericht van de nieuwe directeur	2
Museumvoorwerp uitgelicht: de lange ladder	3
Interview met Jan Ruissen	4
Nehalennia en het Fruitteeltmuseum	5
Proeftuin Randwijk	5
Sponsors	6

Van het bestuur

We zijn blij dat we u het voorjaarsnummer van 2022 kunnen aanbieden. En wat ook heel mooi is, dat het Fruitteeltmuseum weer in staat is om alle activiteiten op te pakken. Ja we kunnen weer zonder restricties open om bezoekers te ontvangen. Dat gebeurt gelukkig op flinke schaal. Naast de losse bezoekers komen er nu ook weer regelmatig groepen van diverse pluimage binnen met of zonder lunch die graag rondgeleid willen worden door ons museum en in de tuin. Wat is het daar nu schitterend met al die bomen die in bloei staan. De tuin staat er echt mooi bij mede door de grote inzet van onze tuingroep!

Ons bestuur heeft in februari opnieuw een huis aan huis flyer bezorgd, nu in de wijk Overtieringe in Kapelle. Meer dan 400 adressen kregen informatie over ons Fruitteeltmuseum met ook de vraag om Vriend van de Stichting te worden. Ook nu waren de resultaten helaas niet om over naar huis te schrijven. Maar we zetten onze pogingen zeker door om het Fruitteeltmuseum en onze Vrienden stichting nog meer bekend te maken. Mocht u goede ideeën hierover hebben laat het ons dan weten.

Door Corona is het 25-jarig jubileum van het museum uitgesteld, maar dit jaar staan er mooie activiteiten gepland. Houdt u de publicaties en ook uw mailbox in de gaten want er zijn leuke plannen !!

Normaal organiseren we in april altijd een lezing voor onze Vrienden en Vrijwilligers. Deze keer hebben we gekozen voor een excursie. Rond de tijd dat deze Slanke Spil verschijnt zal deze al hebben plaatsgevonden bij Kwekerij Noordhoek in Everswijk. Er hebben zich flink wat mensen aangemeld. We zijn blij met deze belangstelling en we hopen dat u een interessante rondleiding hebt gehad bij deze tomaten- en komkommerteler.

Het 25-jarig bestaan van het Fruitteeltmuseum is het thema van de nieuwe wisselexpositie die op 6 april jl.

geopend is. Er is heel wat gebeurd in die periode en dat wordt met beeld en geluid getoond. Wij hopen dat u de gelegenheid hebt een keer te komen kijken. Er zijn prachtige herinneringen.

Uiteraard blijven we als bestuur actief om nieuwe Vrienden te werven. Mocht u iemand kennen in uw kennissenkring die u kunt overtuigen om Vriend te worden, zouden we daar heel blij mee zijn. Het is belangrijk het Fruitteeltmuseum te blijven ondersteunen. U doet dat al en wij hopen ook in de toekomst op uw steun te morgen rekenen. Veel leesplezier !

Bram Jille

Jaarprogramma 2022

FruitteeltMuseum.

Hele jaar door activiteiten t.g.v. 25 jaar FM!

woe 4 mei kinderactiviteit meivakantie
za 7 mei spreekuur plantendokter 13.00-16.00
za 4 juni spreekuur plantendokter 13.00-16.00
(za 18 jun 1e Leifruitpraktijk)?

ma 20 jun lezing bijen SLZ?
za 13 aug jaarlijkse Fruitteeltfietstocht

za 20 aug fotoworkshop Petra Slingenberg
za 17 sep proeverij Oude rassen
(za 24 sep 2e leifruit praktijk)
woe 26 okt Kinderactiviteit (herfstvakantie)

ma 21 nov lezing Vrienden of Filatelistenver.
over postzegels?

di 6 dec viering 26-jarig bestaan
(za 10 dec 3e leifruitpraktijk en afsluiting)
woe 28 dec opa en oma dag kerstvakantie

Iedere 1e woensdag van de maand HANDWERKCAFÉ
Iedere 2e zaterdag van de maand TEKENCAFÉ

Alle data en activiteiten zijn onder voorbehoud. Kijk op de website van het Fruitteeltmuseum voor de meest actuele informatie.

Bericht van de nieuwe directeur

Tweeënhalve maand geleden ben ik gestart als nieuwe directeur van het Historisch Museum in Goes en het Fruitteeltmuseum in Kapelle. En met heel veel plezier kan ik zeggen. Het is leuk en boeiend om in twee totaal verschillende musea te werken en fijn om zoveel nieuwe en betrokken mensen te mogen ontmoeten.

In dit stukje wil ik me graag voorstellen en alvast wat vooruitkijken.

Ik ben geboren en opgegroeid in Ridderkerk. Tijdens mijn studietijd hebben we een aantal jaren in Utrecht gewoond, daarna zijn we weer teruggegaan naar Ridderkerk. Drie jaar geleden zijn we naar Zeeland verhuisd, we wonen nu in het dorpje Schore. Ik ben getrouwd met Marije en samen hebben we vier jongens in de leeftijd van 9 maanden tot 9 jaar. Met elkaar genieten we van het wonen in het mooie Zeeland, met volop rust en ruimte, en bos en strand om de hoek.

Naast geschiedenis en kunstgeschiedenis heb ik theologie gestudeerd. In die tijd heb ik enkele jaren gewerkt voor een grote landelijke jeugdwerkorganisatie in de Protestantse Kerk. Daarna ben ik directeur geworden van de Oude & Nieuwe Kerk in Delft. Een grote museale organisatie rond de monumentale kerken in de Prinsenstad. De Nieuwe Kerk is natuurlijk bekend vanwege het grafmonument voor Willem van Oranje, de koninklijke grafkelders en de bijzettingen. De Oude Kerk is ook een prachtige kerk met hele bijzondere gebrandschilderde ramen, maar ook verschillende grafmonumenten voor zeehelden als Piet Hein en Maarten Tromp. Ook Johannes Vermeer en Anthonie van Leeuwenhoek zijn in de Oude Kerk begraven.

Na 12 jaar Delft werd het echter tijd voor iets anders. Ik ben heel blij dat ik zo dichtbij huis een nieuwe uitdagende baan heb gevonden. In plaats van anderhalf uur in de trein ben ik nu met een kwartiertje fietsen in het museum in Kapelle.

De komende tijd hoef ik me niet te vervelen. Voor het Historisch Museum in Goes zijn we aan het onderzoeken of we het museum kunnen huisvesten in de Grote of Maria Magdalenakerk. Een hele uitdaging, maar het zou een prachtige kans zijn. Voor het Fruitteeltmuseum wil ik onderzoeken hoe we de samenwerking kunnen starten met organisaties als het Zeeuws Landschap en Landschapsbeheer Zeeland. Maar ook wil ik bekijken wat we kunnen doen met organisaties als de Bijenhoudersvereniging, de Vlinderstichting, Vogelbescherming, enz.

Verder gaan Nel en ik de komende tijd aan de slag om de winkel in het museum wat uit te breiden en het assortiment te verbreden. Ook willen we bekijken of we het museumcafé wat meer kunnen aankleden.

We zijn heel blij dat we inmiddels weer normaal open kunnen en alle beperkingen (voorlopig?) voorbij zijn. Toch zijn er ook zorgen, in de museumwereld klinken overal geluiden dat de bezoekersaantallen nog erg achterblijven. Dat zien we helaas ook in de beide musea. Hopelijk gaat dat snel verbeteren en kunnen we echt weer terug naar het oude normaal.

Een ander zorgpunt betreft de vrijwilligers. Zo zijn we bijvoorbeeld heel dringend op zoek naar iemand die de tuinploeg kan aansturen. Iedere week op woensdag wordt er door een aantal enthousiaste tuinmannen gewerkt aan het onderhouden van de museumtuin. De huidige voorman is al vele jaren actief voor het museum, maar heeft aangegeven zijn werkzaamheden wat af te willen bouwen. We zoeken iemand met ervaring en expertise in de fruitteelt, maar ook ervaring in het aansturen van een groepje mensen. Mocht u iemand kennen, bijvoorbeeld een fruitteler die net met pensioen is, of heeft u zelf interesse, dan horen we dat heel graag!

Met elkaar hopen we de komende jaren verder te bouwen aan de instandhouding van ons prachtige museum in Kapelle.

Heel hartelijke groet,

Wilco Blaak

Museumvoorwerp uitgelicht: de lange ladder

Hoog waren ze in ieder geval, die perenbomen. Een imposante stam met daarop een enorme kruin. Om ze te bewerken (snoeien, plukken) waren lange ladders nodig, soms met 40 tot 50 sporten (laddertredes).

Ook in kersenboomgaarden werden deze ladders veelvuldig gebruikt. De ladder in ons museum telt 46 sporten en is 11,3 meter lang. Zo'n ladder is zo zwaar, dat je de hem, als hij eenmaal in de boom staat, enkele keren in de lengteas moet omdraaien om in de volgende leg (verticale plukstrook) aan beide zijden van de ladder te komen.

Alleen een heel sterke man was in staat om zo'n ladder in z'n eentje overeind te zetten. Meestal werd dit met z'n tweeën gedaan. De arboretum was nog niet in werking..... In de winter repareerden de timmerlieden deze ladders en zorgden ook voor berging in loodsen. Dit gebeurde zorgvuldig om kromtrekken te voorkomen.

Ad Kole

Interview met Jan Ruissen

(voormalig vrijwilliger en bestuurslid van de Stichting Vrienden van het Fruitteeltmuseum)

Normaal stellen wij één van onze (nieuwe) vrijwilligers voor in de Slanke Spil. Nu we dit jaar ons 25-jarig jubileum vieren, vonden we het erg leuk contact te zoeken met één van de mannen van het eerste uur bij de realisatie van het Fruitteeltmuseum in Kapelle in 1996. Zijn naam is Jan Ruissen. Hij is 93 jaar en woont nog steeds in Kapelle.

Meneer Ruissen, hoe bent u zo bij de oprichting van het Fruitteeltmuseum betrokken geraakt?

Al van jong af aan werkte ik in een boomgaard aan de Monnikendijk in Kattendijke en ik vond dat erg leuk. In die tijd volgde ik een aantal cursussen om meer kennis over de groei en behandelmethodes van het fruit te krijgen. Ook heb ik een onderwijsopleiding gevolgd. Later ben ik in dienst gekomen als voorlichter bij het Consulentenschap Fruit in Goes. In deze regio (Zuid Beveland) bezocht ik fruittelers als zij vragen hadden over de teelt of andere technische dingen. Het was heel interessant. Behalve appels en peren was er natuurlijk ook kleinfruit, zoals bij voorbeeld aardbeien, bramen, kruisbessen en rode "beiers" (bessen). De meeste telers hiervan hadden kleine stukjes grond en werkten in de winter o.a. bij van der Have in Kapelle.

Een aantal mensen is begin negentiger jaren op het idee gekomen om materiaal en foto's te verzamelen. Maar dat ging ook een beetje met vallen en opstaan hoor. We mochten de foto's in het archief van het gemeentehuis opslaan en ander materiaal konden we kwijt o.a. in de schuur van de fam. Nijssen aan de Wemeldingsestrandweg en later in de Meestof in de Ooststraat.

Wie waren in de tijd nog actief bezig met de oprichting?

Als ik me goed herinner (maar gezien mijn leeftijd weet ik niet precies alle namen meer goed hoor) was er toen al een klein groepje actief die mij vroegen aan te sluiten. O.a. Cathrien Kole is begonnen om de wethouder van die tijd (Bram Overbeeke) enthousiast te maken (voorjaar 1991). En toen is het balletje echt gaan rollen. Een aantal namen van het eerste uur waren naast Cathrien (raadslid) ook Jos van Hove en Rein Hoogendorf die op het gemeentehuis werkten. Niet veel later kwamen ook Jaap de Schipper, Ad Kole, Ad van Liere en Dick Eising erbij. Maar ik vergeet zeker nog een aantal mensen, dus het is altijd gevaarlijk namen te noemen. De heer Elema is eveneens, in de periode na zijn pensionering bij het Proefstation in Wilhelminadorp, ontzettend belangrijk geweest. Hij was coördinator van de

fruitvoorlichting en had dus veel contacten door heel het land. Dat heeft zeker flink geholpen bij het verkrijgen van materiaal en foto's. De heer Elema was de eerste voorzitter van de Stichting 'Vrienden van het Fruitteeltmuseum', Gerda Blommaert was secretaresse. De gemeente Kapelle heeft op allerlei terreinen veel heeft gedaan om ons te helpen. Men bood toen ook de oude tuinbouwschool aan waarin we onze spullen mochten laten zien. Er werd toen een bureau ingeschakeld (Ars Longa) dat voor ons de inrichting deed.

Bent u daarna nog lang actief gebleven voor het Fruitteeltmuseum?

Ik heb hele goede herinneringen aan de tijd dat ik samen met de heer Elema zo ongeveer heel Zuid-West Nederland afging om materialen en foto's op te halen die fruittelers eigenlijk weg wilden gooien. We zetten toen advertenties in de Scheldepost en in een fruitvakblad waarin we vroegen of mensen contact met ons wilden opnemen als ze nog "oud" materiaal/foto's hadden die we in het museum konden gebruiken. Dat waren soms emotionele momenten voor die mensen om iets af te staan, waarmee ze zelf geschiedenis hadden. Het meeste materiaal is geschonken maar er werd ook veel in bruikleen gegeven. We hebben toen echt heel wat bij elkaar gekregen.

Weet u bij voorbeeld nog waar de wanmolen (windmolen) vandaan komt?

Volgens mij hebben we die overgenomen van iemand uit Kattendijke. Ik zat toen in het bestuur van de Vrienden Stichting en heb het museum altijd met raad en daad bijgestaan. Ook heb ik veel stukjes geschreven voor de Slanke Spil over allerlei onderwerpen rondom het fruit. Dat heb ik lang volgehouden en er ligt waarschijnlijk nog best wat kopie bij de redactie wat nog gebruikt kan worden. Ik heb geprobeerd alle ontwikkelingen goed te volgen wat betreft de teelt en ook hoe het met het museum is gegaan.

Komt u nog wel eens in het museum?

Nou het is eigenlijk alweer even geleden. Ik vind het mooi dat men dit jaar het 25-jarig bestaan centraal zet. Ik heb meegeholpen het museum op de kaart te krijgen en te houden. En vind het heel fijn dat ik deze mijlpaal nog mag beleven op mijn leeftijd. Ik ga zeker de nieuwe expositie bekijken en wens het museum alle goeds voor de toekomst.

Meneer Ruissen, u bent uiteraard van harte welkom. Dank voor alles wat u voor het museum heeft betekend en dank ook voor dit gesprek.

interview: Bram Jille en Cathrien Kole

Nehalennia en het Fruitteelmuseum

Wat heeft de godin Nehalennia met het Fruitteelmuseum te maken? Bij de opening op 6 december 1996 was zij aanwezig en vervulde zij een bijzondere taak. Laten we even terug gaan in de tijd. Nehalennia was een inheemse godin van de

Germanen in de Romeinse tijd. Eeuwenlang wisten we van het bestaan van deze godin niet af. Tot op 5 januari 1647 bij Domburg en op 14 april 1970 bij Colijnsplaat stenen monumenten zijn gevonden. Op enkele beelden bij Colijnsplaat zijn data vermeld. Daaruit blijkt dat deze rond het jaar 200 werden gemaakt. Omdat ze bijna alleen in deze omgeving werd gevonden, neemt men aan dat het om een godin gaat van de plaatselijke bevolking die later opgenomen is in de Romeinse cultus.

Wat haar functie precies was, is niet bekend. Meestal werd zij afgebeeld met een hond en een fruitmand. Als fruitteler denk je dan misschien, dat ze dus wel met de vruchtbaarheid van de grond te maken zal hebben. Maar bij nader inzien ligt dat toch niet zo voor de hand. Want waarom zouden ze dan juist in kustplaatsen gevonden worden en zijn de altaartjes van handelslieden en zeevarenden? Daarom moet aangenomen worden dat de hond wijst op waakzaamheid over haar dienaren en de fruitmand op voorspoed in het algemeen.

Waarom dan dit verhaal hier, als Nehalennia niets met fruit te maken heeft.? Het antwoord is simpel: omdat ze ruim 25 jaar geleden haar geheimzinnigheid voor een paar uur heeft opgegeven. Dat was op 6 december 1996, bij de opening van het Fruitteelmuseum. Het blijkt dus wel, dat dit een heel bijzondere dag was, als zelfs Nehalennia het stilzwijgen verbreekt.. Ze was er in hoogsteigen persoon op afgekomen, met haar fruitmand. Ze stond de officiële gasten op te wachten in de hal van het museum, doodstil, zoals je het van een beeld mag verwachten. Maar toen het moment van de opening aanbrak en gedeputeerde De Kok vlak bij haar stond, kwam ze langzaam tot leven. Ze nam voorzichtig een appel uit de mand. Ze gaf hem aan gedeputeerde De Kok en deze beet, zonder na te denken in de appel. Als hij even had nagedacht, had hij toch moeten

weten dat je niet zomaar in een appel kunt bijten, die een willekeurige vrouw je aanbiedt. Maar omdat het geen willekeurige vrouw was, maar Nehalennia, durfde hij het kennelijk aan. En gelukkig maar, anders was het museum nog niet open geweest.

Ad Kole (bewerking van een artikel van Jan Ruissen

Proeftuin Randwijk: een opvangplek voor de bedreigde appel

Het is alweer even geleden dat onze museumboomgaard moest wijken voor de plannen van de gemeente. Met veel inzet van onze

vrijwilligers zijn de boompjes van bekende en minder bekende oude rassen verkocht aan wie daarvoor belangstelling had.

Een aantal van deze boompjes heeft een nieuw thuis gevonden in de proeftuin in Randwijk.

Op 16 november 2021 verscheen in de Volkskrant een artikel over deze proeftuin.

De tekst hieronder komt deels uit dit artikel.

Een hoekje van de Proeftuin, het kenniscentrum voor de Nederlandse fruitteelt, is gereserveerd voor oude inheemse appelrassen die dreigen uit te sterven. De erfgoedcollectie van appels maakt deel uit van het centrum van Genetische Bronnen Nederland (CGN) dat genetisch materiaal bewaart van tienduizenden Nederlandse groenten, fruit- en

landbouwhuisdierenrassen. Vaak gebeurt dat door zaden of sperma in te vriezen. Maar met appels gaat dit niet. Appels worden bevrucht door kruisbestuiving. Dat wil zeggen, dat uit elke appelpit een appel groeit die net iets anders is dan de moederboom. Elke pit is in potentie een nieuw ras. Om appelrassen zuiver te bewaren moet je bomen aanplanten. Want alleen door bomen te enten kan hetzelfde ras worden gereproduceerd. In de erfgoedcollectie staan nu 600 bomen van 200 rassen: 3 bomen per ras. Nog steeds wordt deze collectie uitgebreid. Recent nog met o.a. de Citroenappel, de Rubens en de Beugelzoet.

Voor liefhebbers van oude rassen is het een feest van nostalgie, maar de waarde van deze collectie gaat verder dan dat. Een genenbank is de basis van onze voedselvoorziening. Oude rassen kunnen eigenschappen bevatten die in de toekomst van pas kunnen komen. Denk aan resistentie voor ziekten of weerstand tegen hitte. Dat soort eigenschappen kun

je inkruisen als je nieuwe rassen maakt. De erfgoedcollectie in Randwijk is tevens de uitvoering van een wettelijke taak: Nederland heeft zich internationaal verplicht de biodiversiteit van rassen te bewaren. De bomen worden geleverd door het Nederlands Fruit Netwerk (FNW), een club van hobbyisten, (oud)fruitteelaars en pomologische verenigingen. Vrijwilligers van het NFN speuren oude rassen op en redden bomen die dreigen te verdwijnen. Zo zijn vrijwilligers van het FNW ook naar onze museumboomgaard gekomen om een aantal voornamelijk oude Zeeuwse rassen te behouden voor de toekomst.

Fijn dat het Fruitteeltmuseum hieraan op deze manier een waardevolle bijdrage heeft kunnen leveren.

Ad Kole

.....

Dit zijn onze sponsors:

